

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnaburgensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Franciscus Gvilielmvs, Dei & Apostolicae Sedis gratia, S. Ecclesiae
Osnaburgensis Episcopus, Praepositvs Ratisbonensis, Comes De
Wartenberg, Dominvs In Waldt, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

communem Episcoporum consuetudinem, & secutus recens Illustrissimi & Reverendissimi Antecessoris sui Cardinalis Zollerani exemplum, inter ipsa inaugurationis suae primordia, difficillimis licet perturbatissimisque huius Patriae temporibus, Reverendissima & Illustrissima sua Celsitudo, ad maiorem Dei gloriam, Religionisque avitae & Fidei Catholicae incrementum, ad Ordinis Ecclesiastici reformationem, Synodum, non quidem ut haecenus consuetam, sed generalem, qualis ab hominum memoria celebrata non fuit, indixit.

Eo consilio conscriptae sunt de more, amandataeque per Dioecesin universam, atque adeo etiam ad alias Satrapias & loca, sub territoriis aliorum Principum & Magnatum sita, litterae Episcopales, quibus omnes & singuli, Iurisdictioni spirituali Episcopi Osnabrugensis, de iure aut consuetudine, quovis modo subiecti essent, ad Synodum evocabantur; quod eo faciendum fuit studiosius, quo Principes quidam Acatolici, atque capropter ad

gubernationem huius Ecclesiae inhabiles, in celebrandis Synodis, in citandis Parochis sibi subditis, negligentiores, quoque callidius aliqui Iurisdictionis sacrae jugum, vel Evangelicae libertatis praetensa vel alio quovis praetextu quaesito, excutere conati sunt. Ad stabiliendam itaque Iurisdictionem juraque Ecclesiae suae, veteremque consuetudinem asserendam, Litterae eae quae sequuntur, per Tabelliones, Parochis atque animarum Curatoribus, ceteroque Clero, fide bona exhibitae, atque acceptatae, ad valvas etiam Ecclesiarum passim in oppidis pagisque affixae sunt; quod idem in Cathedrali, Collegiata Sancti Ioannis, Parochialibus Sanctae Mariae Virginis, & Sanctae Catharinae Virginis Martyris, Ecclesiis in Vrbe Episcopali, ceterisque per Dioecesin Parochiis, solemni ritu observatum est; pauculis solum locis exceptis, ad quae aditum, & publicam literarum propositionem insinuationemque, vel aperta Haeresis professio, vel iustus periculorum gravium metus, intercludebat.

FRANCISCVS GVILIELMVS,

Dei & Apostolicae Sedis gratia,

S. ECCLESIAE OSNABRVGENSIS

E P I S C O P V S,

PRÆPOSITVS RATISBONENSIS,

COMES DE WARTENBERG,

DOMINVS IN WALDT, &c.

Venerabilibus, Religiosis, Honorabilibus, Nobis in Christo sincere dilectis atque devotis, Ecclesiae Nostrae Cathedralis Praeposito, Decano, & Capitulo, Abbat. & Praepositis Regularibus, Commendatoribus, Praepositis, Decanis, & Capitulis Collegiatarum Ecclesiarum, Prioribus, Guardianis, Parochialium & aliarum Ecclesiarum Rectoribus, Pastoribus, Plebanis, eorum Vicariis, Capellanis, Clericis, & Beneficiatis, Monasteriorum Sanctimonialium Abbatissis, Priorissis, Magistris, Matribus, earum depu-

tatis Commissariis, seu Confessariis, aliisque Ecclesiasticis, tam Regularibus quam Saecularibus quibuscunque, per Dioecesin Nostram Osnabrugensem ubilibet constitutis, sive exemptis, sive in Dioecesi & Provincia Nostra Osnabrugensi constitutis, sive aliis Ordinariae & Dioecesanæ Nostrae Iurisdictioni subiectis, qui, de antiquo jure & consuetudine, Synodo Dioecesanæ interesse debent & tenentur, Salutem in Domino sempiternam.

Episcopalis Officii Nostrae ratio postulat, ut, quanto gravioribus malis & haeresibus laborantem Dei Ecclesiam conspicimus, tanto majori studio atque vigilantia in eam, quam ex alto Nobis traditam & commendatam suscepimus, functionem incumbamus, ut gregi nostro

stro credito, custodiam simul ac disciplinam adhibeamus; ne, si nostra fortasse incuria perire contingat, quod Christus Dominus noster, in ara Crucis, pretioso Sanguine suo redimendum duxit, ipsius pretium ac Sanguis de manu nostra requiratur, & illud Væ tempiternum, quod apud Ezech. cap. 34. Dominus Pastoribus negligentibus comminatur, super Nos iuducatur.

Hinc est, quod Nos per primum in Nostram Diocesim ingressum, animadversamque huiusmodi rerum omnium turbationem, de celebranda Diocesana Synodo, in qua morum & disciplinæ Ecclesiasticæ reformatio institueretur, excessus corrigerentur, & quantum per horum temporum difficultates fieri posset, hæreses, errores, ac schismata extirparentur, cogitaverimus. Quam quidem cogitationem Nostram, & Prædecessoris Nostri felic. rec. Cardinalis Zollerani illustre exemplum, qui simili modo, in principio fere administrationis suæ inchoatæ, similem Synodum instituit, ac decreta Synodalia promulgavit (quæ & Nos in suo robore permittimus,) & redeuntis temporis istius, quo ex antiqua consuetudine Synodi in Ecclesia nostra Osnabrugensi celebrari solent, admonitio, ita promovit excitavitque, ut tantæ autoritati ac stimulo, tum etiam sacris, antiquis & novissimis Tridentini Concilii Canonibus & Decretis, contravenire, ab officio Nostro Pastoralis alienum duxerimus, sed necessarium omnino ac valde utile iudicaverimus, si, non obstantibus etiam multis impedimentis, variisque huius temporis incommoditatibus, quamprimum Diocesanam Synodum indiceremus, omnesque status Ecclesiasticos Episcopatus Nostri convocaremus.

Quare omnes & singulos, qui de jure vel consuetudine Synodo Diocesana interesse debent, Autoritate Nostra ordinaria, & vigore sacrosancti Concilii Tridentini, in hac parte Nobis concessa Apostolica, in Domino requirimus & hortamur, vobisque & cuilibet vestrum, sub pœnis & censuris, in dicto Concilio Tridentino & aliis contra contumaces in hoc casu à jure infligi solitis & consuetis, præcipimus & mandamus, ut feria secunda, sequente Dominicam Oculi, quæ erit 27 Mensis Martii huius currentis anni 1628, in Civitate Nostra Osnabrugensi, ad dictam Synodum Diocesanam celebrandam, per vos ipsos, aut, iuste & Canonice impediti, per legitimos vestros Procuratores, cum sufficienti mandato, post prandium hora quarta, in loco Capitulari consueto compareatis, & Nostris ad id deputatis nomina vestra, aut absentium mandata & excusationes, in scripto exhibeatis, ac deinde sequenti die 28, in Ecclesia Nostra Cathedrali, mane, ad pulsus majoris campanæ, in habitu & vestitu Choralis, uniuscujusque dignitati, ordini ac statui congruo, convenia-

tis, sacro Missæ Officio celebrato, & Divino Numine invocato, una Nobiscum tractaturi & conclusuri ea, quæ ad Dei omnipotentis gloriam, & laudem Ecclesiæ Catholicæ, Diocesisque Nostræ Osnabrugensis incrementum, atque totius Cleri & Populi mores & disciplinam instituendam & promovendam, ad Hæresum quoque extirpationem, necessaria & utilia videbuntur; certificantes omnes & singulos, qui, à Nobis per præsens hoc Edictum vocati, ad Synodum venire neglexerint vel recularint, Nos nihilominus, tam ad executionem eorum quæ in Synodo statuentur, ipsorum absentia & contumacia minime obstante, quam ad supra comminatas pœnas & censuras, irremissibiliter processuros.

Volumus etiam, & ab omnibus Prælati, Parochis, & Curatis requirimus, ut, quamprimum hoc Edictum acceperint, singulis septimanis, usque ad finem Synodi, in suis Ecclesiis, sacrum Missæ Officium, pro bono in præfata Nostra Synodo tractandarum rerum eventum, celebrari faciant & procurent.

Omnes præterea Diocesis Nostræ subditos & fideles monemus, & per viscera misericordiæ Domini Dei nostri hortamur, ut omni studio Christianæ pietatis, & assiduis religiosisque precibus, à Deo misericordiarum, & Patre totius consolationis, Nobis, negotium tam salutare tractantibus, opem & auxilium implorent, quo adjuti, in hac Synodali tractatione, omnia consilia, sermones, & actiones nostras, in finem dirigamus, nempe in Christum Iesum, cui in omni sanctitate & justitia servire debemus. In cuius rei fidem, hos Edictum, manu Nostra signatum, & sigillo munitum, publice proponi & legitimæ executioni demandari volumus & iussimus. Datum in Arce Nostra Episcopali Iburgensi, 24 Februarii, anno 1628.

FRANCISCVS GVILIELMVS

Episcopus Osnabrugensis.

Locus Sigilli subimpressi.

Litteris evocatorii hunc in modum legitima cum autoritate promulgatis, palamque affixis, spes erat, Clericos omnes, quorum intererat, tam obligationis suæ quam promissionis memores, lubentes volentes parituros, agnituros Pastorem, audituros vocem, secuturos ductum. nec expectatio ea fefellit; plerique enim omnes, præter paucos illos, quos vel in valetudo corporis, vel periculorum grassantium magnitudo, vel aliud justum impedimentum, detinebat, Synodo se coram stiterunt.

Pridie enim ejus diei quo celebranda erat Synodus, magno numero, in domo quam vocant Capitulari, convenerunt; ubi coram Illu-

strissima Sua Celsitudine, Vicario in Spiritu-
libus, & aliis deputatis Commissariis, recensita
præsentium nomina, absentium vero causa
vel ex Collegarum relatione vel aliunde co-
gnita, aliæque commissiones examinatae sunt.

Hora quinta usque ad sextam, signo, partim
lætitiæ, partim auspiciandæ Synodi indice,
omnes templorum campanæ, ad horæ spa-
tium, per urbem Osnabrugensem concrepue-
runt.

Die postero, qui erat 28 Martii, feria post
Dominicam Oculi tertia, anni 1628, hora
quarta matutina, in utraque Urbis Ecclesia,
Cathedrali Sancti Petri, & Collegiata Sancti
Ioannis, matutarum Precum & horarum
Officium de more decantatum est; quod pari
ritu excepit augustissimum Missæ sacrificium;
sub quo major Ædis summæ campana, Synodi
futuræ index, per medium horæ insonuit;
quam communis aliarum per Urbem campa-
narum compulsatio subsequuta est, atque ad se-
ptimam usque horam tenuit.

Post septimam horam Reverendissimus &
Illustrissimus Princeps & Episcopus, indu-
tus habitu Episcopali, cappa & rocchetto, pro-
gressus est ex domo Residentiæ ad templum
processionaliter, præcedente Cruce cum duo-
bus Acoluthis, Clero regulari, ac secundo,
tam intraneo quam extraneo sæculari, Pastori-
bus Civitatis, ac deputatis Collegiarum Ec-
clesiarum, Monasteriorum, Collegio Sancti
Ioannis, Commendatore S. Georgii Ordinis
Teutonicorum, Præposito Claholtano Ordinis
Præmonstratensis, Abbate Iburgensi Or-
dinis S. Benedicti, deinde Capitulo Cathedra-
lis Ecclesiæ; quos subsequutus est Subdiaconus
in Dalmatica cum Cruce, & duo juniores Ca-
nonici Capituli majoris cum facibus imme-
diate ante Illustrissimam Suam Celsitudinem;
postquam Nobiles, alique de familia Illustris-
simi & statibus Provinciæ, processerunt.

Ingressæ in templum I. S. C. per Admodum
Reverendum & Prænobilem D. Sixtum à Li-
auckema, Præpositum Cathedralis Ecclesiæ
Osnabrugensis, datum fuit aspergillum; quo
sibi primum, deinde aliis ex Capitulo Cathedra-
li circumstantibus, aquam lustralem asper-
sit I. S. C. quæ postea procedens ad gradus
primos templi, quibus ad Chorum proceditur,
transcendit ad primum Altare quo SS. Eucha-
ristiæ Sacramentum exhibetur, in genua pro-
cumbens, adoravit viventem in sæcula; quod
& cæteri omnes sunt imitati. ubi cum paulu-
lum orasset Illustrissimus, surgens, ad Chorum
& Thronum, cum Baldachino in eo præpara-
tum, concessit, expectans donec Reverendissi-
mus Ioannes Episcopus Cardicensis, Suffraga-
neus Paderbornensis, sacrum Missæ Officium
de sancto Spiritu pro felici auspicio in Ponti-
ficalibus cantaturus, ex Sacrificia procederet,
cum Diacono, Subdiacono aliisque Ministris.

Interea Reverendissimus & Illustrissimus,
deposita Cappa, sumpsit Crucem pectoralem
& pluviale. Tres Canonici Capituli Majoris
D. D. D. Caspar de Nehem, Ioannes Otto à
Dorgeloe, & Benedictus à Galen, tanquam
ordinarii Cappellani Episcopales, servierunt
I. S. C. in Sacro, pro Presbytero Assistente,
Diacono & Subdiacono, præparati in para-
mentis & eo modo ut in Cæremionali Epi-
scoporum Romano.

Divino Officio solemniter more finito, dum
cantata fuit Antiphona *Exaudi*, cum aliis ut
in Pontificali Romano, Rev. Cardicensis E-
piscopus reinduit pluviale; subjunxitque ante
Altare majus orationem, *Adsumus* &c.

Post hæc Reverendissimus & Illustrissimus,
deposito pluviali, reassumpsit suam Cappam
Episcopalem; ac deinde instituta est circum
Chorum processio, ut supra, ad Capitularem
Aulam majorem, ordinarium scilicet locum
Synodalem. Inter procedendum, cantatus fuit
Hymnus, *Veni Creator Spiritus*. Ad locum Sy-
nodalem ubi deventum, inceptæ sunt Litanie,
ut in Pontificali. quibus finitis, Reverendissi-
mus Episcopus Cardicensis, Synodum bene-
dixit; & orationem seu collectam subjunxit
ante Altare, ibidem ad hunc actum præpara-
tum.

Quibus omnibus solemniter ritu completis,
I. S. C. in Throno suo, ad hoc in Capite loci
versus meridiem aptato, Reverendissimus ve-
ro Cardicensis cum suis Ministris à parte dex-
tra confedit; cæteri per Ordinem, ac secun-
dum dignitatem suam, sunt collocati, vel super-
pelliceis vel habitu Choralis, secundum unius-
cujusque statum, induti. Interim Magister
Cæremoniarius D. Hippolytus Franciottus,
omnes sæculares, quorum non intererat, loco
excedere iussit.

Ac primum quidem, cum ordine suo, singuli
confedissent, I. S. C. ad se vocato Vicario suo
in Spiritualibus Generali Alberto Luccenio
Protonotario Apostolico, &c. mandatum de-
dit interrogandi præsentis, an placeat eis in-
choare Synodum; quod is fecit his conceptis
verbis:

Reverendissimus in Christo Pater
ac Illustrissimus Princeps ac Dominus
Noster Episcopus Osnabrugensis, per
me interrogat omnes & singulos Do-
minos Prælatos, & alios quoscunque
ad hanc Synodum legitime vocatos, an
ad Dei omnipotentis laudem & glo-
riam, Ecclesiæ Catholicæ decorem, &
Episcopatus Osnabrugensis incremen-
tum, Synodus Diocesana Osnabrugen-
sis, legitime indicta, convocata & con-
gregata, eis aperienda videatur.

Cum-

Cumque communiter, & quasi una voce, omnium responsum fuisset, Placet; I. S. C. Synodum aperiendam esse decrevit his verbis:

Christi nomine invocato, pronunciamus, & decernimus, Synodum Diocesanam Osnabrugensem, legitime à Nobis indictam, convocatam & congregatam, aperiendam esse; prout eandem aperimus, apertamque esse declaramus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Hoc responso accepto, idem Vicarius Episcopi, Illustrissimam Celsitudinem suam his verbis est allocutus:

Illustrissime, &c. in Synodis celebrandis, laudabilis est consuetudo, ut aliqui viri Ecclesiastici deputentur, qui procurent, ut omnia rite decenterque fiant, & totius Synodi Acta fideliter conscribantur. Quare Illustrissimam Celsitudinem Vestram, pro hujus Synodi congregatæ promotione, humillime rogo & requiro, ut Viros aliquot idoneos, Promotores & Actuarios Synodi, publicè deputare & nominare dignetur.

Ad quæ Illustrissima Sua Celsitudo se resolvit, sequentibus verbis:

Eligimus, nominamus, & deputamus, ex Capitulo Ecclesiæ Nostræ Cathedralis, Iodocum Fridericum Vincke Canonicum, te Albertum Luccenium, Vicarium nostrum in Spiritualibus generalem, Iodocum ab Hoxar L.L. Licentiatum, Officiale pariter Nostrum, in Promotores; in Actuarium vero Iodocum Vphaufs I. V. D. Canonicum & Cantorem Collegiatæ Ecclesiæ sancti Ioannis, Civitatis Nostræ Osnabrugensis.

Deputati vero Domini Promotores & Actuarius, in mensa, quæ in medio ante Altare posita erat, confederunt. Tunc subinde I. S. C. Synodum est allocuta conceptis fere verbis: Venerabiles Sacerdotes, & Fratres charissimi, &c. ut in Pontificali.

Quo absoluto, primus Promotorum, Reverendus & Prænobilis Dominus Iodocus Fridericus Vincke, Synodum sequenti modo est affatus:

Reverendi, Nobiles, Venerabiles, Religiosi Viri ac Domini; Illustrissimus & Reverendissimus Princeps ac Dominus, D. Franciscus Guilielmus, Episcopus Osnabrugensis, Dominus Noster clementissimus, sub pœna excommunicationis, aut alia quavis arbitraria, mandat ac præcipit omnibus & singulis, in Synodo Diocesana hic præsentibus, & ad eandem vocatis, ne aliquis absque Illustrissimæ & Reverendissimæ Celsitudinis suæ licentia & consensu discedat, donec Synodus hæc debitè finita, & cum benedictione dimissa fuerit.

Hoc mandato præmissò, per D. Vicarium Episcopi, reproductæ sunt literæ citatoriæ ad Synodum, cum adjuncta protestatione, eas sufficienter transmissas, & legitime intimatas, & per Diocœsin in diversis publicis locis affixas fuisse.

Vt vero de præsentium & absentium distinctione constaret, demandatum fuit Notario communi Curiæ Episcopalis Osnabrugensis Gerhardo Brickwedde, ut omnium & singulorum nomina, antiquo more, alta voce pronunciaret, iussimque, ut, qui personaliter adessent, suam præsentiam per verbum A D S V M contestarentur, absentium vero nomina singulariter notarentur; quod & factum est.

Vbi vero compertum fuit, nonnullos ab esse, tertius Promotorum, R. D. Officialis, huiusmodi absentiam ac non comparentium contumaciam accusavit: atque in pœnas juris Canonici ac Concilii Tridentini eos incidisse, declarari petiit, his fere verbis:

Illustrissime & Reverendissime Princeps ac Domine D. clementissime; cum ex recensito Catalogo appareat, quosdam, ad hanc Diocesanam Synodum legitimè citatos & convocatos, qui, de jure vel consuetudine, Synodo interesse tenentur, neque per se ipsos neque per Procuratores comparere, neque emansionis & absentia suæ causas & excusationes legitimè misisse, sed contumaciter, & contra sacrorum Canonum & Concilii Tridentini constitutiones, emanasse; Ideo omnium & singulorum, non comparentium, contumaciam accuso, & ab Illustrissima &

Reverendissima Celsitudine Vestra obnixè peto, ut eos, tanquam contumaces, in pœnas Canonicas incidisse declaret, ac nihilominus, horum absentia ac contumacia non obstante, ad ea in Synodo hac procedi decernat, quæ pro honore Dei, morum reformatione, ac disciplina Ecclesiastica, necessaria videbuntur.

Ad hæc Illustrissima Sua Celsitudo sic fuit interlocuta :

Decernimus, ut, non obstante contumacia & absentia non comparentium, nihilominus in Synodo procedatur, tractetur, & determinetur, prout illud ad Majorem Dei Gloriam, & Ecclesiæ utilitatem, expedire visum fuerit; pœnas vero Canonicas, in contumaces statutas, ad ulteriorem deliberationem pro hac vice suspendimus.

Subsecuta deinde est ex suggestu Concio Synodalis, quam habuit Reverendus Pater Guilielmus Aſchendorff Societatis I E S V Theologus, & Cathedralis Ecclesiæ Osnabrugensis Ecclesiastes, de vitiis, præcedentibus temporibus enatis, & adhuc durantibus, deque optima correctionis & reformationis ratione; uti sequitur.

Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & percatis de via justa. Psal. 2. vers. 12.

Reverendissime in Christo Episcopo, Illustrissime Princeps, Clementissime Domine; Admodum Reverendi & Prænobiles Domini, Venerabiles Christi Sacerdotes, cæterique Clerici atque Auditores.

Vetusta admodum & celebris est, in Ecclesia Dei, habendarum quotannis Synodorum consuetudo; quæ à nascentis fidei Christianæ exordiis, Apostolorum exemplo innotuit, usu deinde recepta, legibus & constitutionibus Patrum sanctita, in universas orbis Christiani Provincias permanavit. Id vero Synodorum huiusmodi & sacrorum veluti comitiarum consilium, ea causa fuit, ut in publica Cleri totius congregatione, de bono communi, de cultu divino, de sacris caeremoniis ac ritibus, de Religionis incremento, de vita & honestate Clericorum, de disciplina Ecclesiastica tuenda, asserendaque immunitate, communi consilio referretur, quidve statuendum in re quavis foret, Anistitis potissimum autoritate decerneretur. Quo quidem ex instituto cum tanta tam luculenta, in diffusum Ecclesiæ corpus ordinemque sacrum, utilitas derivata sit, quantam ab ipsis Hierosolymitani primi

¹ Concil.
Aurelian.
5. c. 18.
Tarracon.
6. 7 & 8.
cap. singul.
annis
d. 18.

Concilii initiis Orthodoxa Christi Ecclesia, magna nominis sui cum gloria, & militiæ Clericalis dignitate, manasse experta est: ea re faciendum sibi sacrosancta & œcumenica Tridentina Synodus censuit, ut antiquum hunc indicendæ evocandæque quotannis Synodi morem, nova iterum sanctione instauraret. Unde mirum nemini videri debet, quod Reverendissimus & Illustrissimus Princeps ac Dominus, D. Franciscus Guilielmus, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Postulatus & Confirmatus Episcopus & Princeps Osnabrugensis, Dominus noster clementissimus, post solemnem suam inaugurationem, pro muneris sui officii ratione, Diæcesis hujus Clerum omnem ad Synodum hanc excoerit: in qua celebranda providus Pastor hoc potissimum spectat, ut, si vel temporum calamitate, vel subreptione Hæreſum, vel hominum incuria, vel disciplina neglectu, vel alia quavis causa casive abusus aliqui in Clerum aut Ecclesiam irrepserint aut irasperint, quibus conspicuus ille & illustrissimus Hierarchicæ dignitatis splendor obsoleverit, si paterna sua cura & providentia, vestra vero industria studioque, aboleantur, quo pristina illa status Ecclesiastici autoritas nitore suo claritateque vindicetur. Hujus sue voluntatis non tam interpretem, quam præconem, ne esse voluit: quem ut de Disciplina Ecclesiastica, ejusque Reformatione, ad Majorem Dei Gloriam, & commissarum ovium utilitatem, ex proposito à me Themate disserentem, benevole attentèque audiat, obsecro quaesoque. Dicam perspicue, & sine cuiusquam convicio, ex divinarum litterarum oraculis, PP. sanctorum monumentis, ex Canonum & Conciliorum Decretis, & fideliter dicam, quid à Clerico quorvis, Sacerdote potissimum, Deo, quid Præsidibus suis ac Magistratu Ecclesiastico, quid proximo, quid sibi met ipsi denique præstandum, si tanto nomini & muneris respondere, si Disciplina Ecclesiastica cultor non seignis haberi velit. APPREHENDITE DISCIPLINAM. Chaldaeus interpretatur: Percipite doctrinam. Pagninus, Vatabl. Iansen. Genebr. ex Hebræo vertunt: Osculamini filium, Dei scilicet; q. d. Messium Dei Filium osculo, obsequii & demissionis indice, excipite, colite, religiose amplectimini. Symnac. & Hiemii transferunt ἡσκούετε ἢ ὀσφάτετε, Adorate purè, vel castè. alii, Armamini munditia. Nonnulli δὲ ἀξάθε πειδείαν, subjicite vos disciplinæ, correctioni, reformationi. Omnes hæc versiones, expositiones omnes, proposito meo mirifice congruunt: significant enim, dandam esse operam nobis (qui in sortem Domini vocati sumus, quibus funes ceciderunt in præclaris) ut Deum in puritate & continentia veneremur, ejusque Filium munditia, velut panoplia spiritali, instructi, revereamur, ut singulari cordis & carnis castimonia, ei, cui initiati sumus, famulemur; ut animum & ingenium doctrina sacra & divina sapientia excolamus; ut Magistratu Ecclesiastico, nobis Dei vice præstituto, disciplinam ac morum honestatem urgenti atque imperanti, libentes volentes obsecundemus. Disciplinæ igitur nomine,

² Sess. 24.
Decret. de
R. form.
cap. 2.

mine, Pietas & Religio adversus Deum & res Divinas, subjectio & obsequela erga Præsules Ecclesiasticos, integritas & continentia vitæ in nos ipsos, doctrina postremo sana & integra, cum morum vitæque honestate conjuncta, erga oves curæ nostræ commissas, significatur. Hanc disciplinam serio apprehendendam, hanc vitiorum expultricem, virtutum Matrem, Magistram morum, Gubernatricem vitæ, formatricem status, directricemque operum omnium, amplectendam diligendamque esse, divinus Psaltes & vates Regius contestantur, ut ne irascatur Dominus, ut ne, si extra disciplinam sumus, adulteri sumus, non filii. ¹ Hec generatim oraculi Davidici mens est, hic Prophetæ sensus; quem nunc pensulamus, eo quo exorsus sum filo, exequar. Prima & vere princeps Discipline Ecclesiasticæ pars est, Religio adversus Deum. Timor enim Domini disciplina sapientiæ. ² nomine autem Religionis, accipio veram germanamque pietatem, quam, quod Deo divinoque cultui nos dedicet ac consecret, Devotionem interdum nuncupamus, alias divini Numinis Reverentiam; quam finio, constantem fixamque voluntatem servienti ac placendi suprema Majestati: quæ justitiæ universæ cardo, ac salutis nostræ basis, casto timore carnes nostras ita configit, ut nihil æque metumamus, atque Dei vindicis legibus & præceptis prævaricari: pia vero caritate ita viscera succendit, ut nihil æque desideremus, atque in tenerimum immense bonitatis amorem effundi. Hujus prima appendix est, sedula quadam seriæque Ecclesiasticarum functionum, vitæ decenterque administrandarum, sollicitudo ac cura pervigil; quæ quisque in id incumbit, ut sacra officii sui munia, statis vicibus, solemnibus majorum more diligenter obeat, ut incrementum Domini Corporis & Sanguinis Sacrificium offerat, ut verbum Dei pro Concione graviter eruditeque quot septimanis interpretetur, ut Matutinas vespertinæque preces, ex Concilio Tridentini descripto ³ & Ecclesiæ ritu decantet, quæque id genus Cæremoniæ sunt, peragat. Quo in genere nonnullorum socordiam, cottidianis penè querelis, & justa postulatione, pii fidelium animi non tam traducunt quam incusant. Quid enim discurrum denarium accipis, si in Domini vinea recusas laborem? ⁴ quid vris de altario, nisi altario servias? nescin, beneficium esse propter officium? & bovi, non trituro, anti, os jure obligari ignoras? Ad eandem religionem pertinet, ⁵ attenta precum Ecclesiasticarum & horarum Canonicarum cottidiana recitatio, qua septies in die laudem dicamus Deo ⁶ quam, veluti sacrum quoddam pensum indies absolvendum, filiis suis, Sacerdotibus & Clericis, adeo stricte imposuit injunxitque Mater Ecclesiæ, ut omnes, quotquot vel semel omiserint, culpæ lethalis & peccati mortiferi reos peragat, aliisque præterea censuris devinctos, perceptorum ex beneficiis fructuum prorsus daret; Summulusque omnes ⁷ Horæ Canonice. ⁸ Et non probrosum solum, sed pudendum etiam est, hominem, Ordinibus sacris initiatum, Ecclesiæ redditu ac Christi patrimonio viventem, vanis, prophanis,

levibus, ludicris, fœdis ac spurcis, audiendis, legendis, volvendis, totos sæpe dies & solidas propemodum noctes conterere, divinis vero laudibus recitandis tantillum temporis, ad procurandum animæ suæ salutem, demere aut detrabere non posse. Ad idem pietatis caput spectat, ut quisque nostrum diligat decorem domus Dei, & locum habitationis gloriæ ejus, nihil intermitat, quod ad tuenda ornandaque templa & adyta sacra pertinet, ut servantur sacra recta, ut consistat firmeturque fabrica, ut Aræ instarentur & expoliantur, ut Beatorum Cælitum imagines decorè vestiantur, ne ara in havam, templum in horreum degeneret. Et tam en, quæ temporum nostrorum calamitas est, videre est alicubi, magnificas illas, & tantis avorum impendiis erectas fundatasque ædium sacrarum moles, in ruinam inclinatæ, vix parietinis inniti suis: videre est, aras neglectas, incultas, deformatas: videre est Divorum effigies, situ ac squalore obsitas, vix scissili centunculo velatas, naribus, auribus, manibus truncatas, ut Iconoclastarum seculum rediisse videatur. Deplorat sane B. Bernardus, ⁹ Clericos non in templis Codices, sed in thalamis pellices ornare, plus nitere calcaria quam altaria, &c. nec sine dolore & gemitu, versantur ob oculos aliquorum concubina, & damnato procreati coitu liberi, splendidius ornati quam sancti, meritrices cultiores quam Divorum imagines, & quod dicere horror est, direpta è sacrariis suppelleçili sacra, instrumentoque Ecclesiastico, focaria stolæ amiciuntur, & è pannis Christi, insolentium finguntur vestium novitates. Apprehendite disciplinam, &c. Ephod Davidicum & Theraphim ¹⁰ in domo idololatæ Michæ sunt. comedat vos zelus domus Dei. memini qui potestis.

Alterum Discipline Ecclesiasticæ caput est, Demissa ac reverens erga Magistratum superiorem obedientia, & promptitudo parendi. Est enim in Hierarchie Ecclesiasticæ militantis ordine, ad triumphantis illius imitationem atque similitudinem, series quædam dignitatum, & apte digestus graduum ordo; est castrorum acies ordinata, ¹¹ ut quidam imperent, subsint alii; atque ita summus ille Imperator Deus imposuit homines super capita nostra, ¹² ut, quemadmodum Angeli Angelis, cæli cælis, sic etiam mortales mortalibus sint subiecti. Alios enim dedit Apostolos, alios Evangelistas, alios Doctores, &c. ¹³ ne quis Core in Moysen, ne quis Abiron in Aaronem, sine præsentis exitio & portuoso terræ hiatu contumaciter insurgeret. ¹⁴ Si quis igitur, quem Spiritus sanctus posuit Episcopum, regere Ecclesiam Dei, & attendere gregi Christi, quem acquisivit sanguine suo, ¹⁵ si quis, inquam, sarcinæ sibi imposite onerisque incumbens gravitatem, si quis rationis illius, quam pro creditis sibi ovibus reddendam agnoscit, severam commonitionem comminationemque expendens, collapsam alicubi disciplinam erigere, depravatosque mores ad sacrarum Canonum & Ecclesiasticarum legum

¹ Psal. 25. vers. 8.

¹ Ad Pastores in Synodo.

⁹ Indic. 17. v. 5.

¹⁰ Cant. 6. vers. 3. 9. ¹¹ Ps. 65. vers. 12.

¹² I Cor. 12. v. 28. Ephes. 4. vers. 11. ¹³ Num. 16. vers. 32. ¹⁴ Act. 20. vers. 28.

¹ Heb. 12. vers. 8.

¹ Prov. 15. vers. ultim.

³ Sess. 24. de Refor. cap. 12.

⁴ Matth. 20. v. 2. ¹ Cor. 9.

⁵ Ps. 118. vers. 164. ⁶ Petrus Binsfeldius Pastorale p. 4. c. 8. ⁷ Navar. Tractat. de Orat. Pius V. Bulla ex proximo anno 1571.

- normam exigere, si quis ex officio scandala de regno Dei colligere: ¹ & auferre admittatur, nemo obliuiscetur, nemo detrectet, alligaturam vulneris refugiat nemo: nemo, quod muneris est, auferitati; quod æquitatis, rigori nemo tribuat. Apprehendite Disciplinam, &c. Obedite, clamat Paulus, ² Præpositis vestris & subiacete eis: ipsi enim pervigilant, &c. Stulti enim est irridere disciplinam patris sui ³. & quæ dementia, quod furoris cacotiæ est, nolle curari, & instar phrenetici impotenti in Medicum furore bacchari? desperatæ peruicaciæ est, si homo seminecus plagis confectus, & suo ipse in sanguine volutatus, oblatum à bono Samarite, vel oleum quod molliat, vel vinum quod mordeat, admittere recuset. ⁴ Audite igitur increpationes, correptionem & disciplinam exosculamini; nemo cum corripitur indignetur, nemo suam sibi turpitudinem ac deformitatem erugari doleat, quò virida illa ac venusta Ecclesiastici corporis facies ac species, vel unius nervo obsoleta, hac velut interpolatione renitescat.
- Tertia Ecclesiastica discipline pars est, ut ii cum primis, quos Bonus ille Pastor & Pastorum Princeps, per suos in terris Vicarios pascendis ovibus suis legitime præfecit, ⁵ ea omnia examussim præstiterint, quæ tanti muneris dignitas atque amplitudo, quæ propria vocationis ratio, quod ovium pædo suo commissarum necessitas, quod præstruum ultronea sponsonne iusjurandum postulat. Iis explicandis ne ego immorer, velim, ab omnibus cap. 33. & 34. Eszech. Prophetæ accurate perlegi & attente expendi. Interim duo quædam ad id necessaria esse video, Scientiam qua possit, & Caritatem qua velit, proximo opitulari: Scientiam quidem, quia dictum est, Labia Sacerdotis cultodiunt scientiam, & legem ex ore ejus &c.
- ⁶ Et sane ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, Magistrum infantium, habere oportet formam scientiæ & veritatis in lege; ⁷ nec quicquam perniciosus est ovibus, quam si divinarum maxime verum ignarum, aut quod pejus foret, pravus suspectisque & ab Ecclesiæ sensu alienis opinionibus imbutum Parochum sive Curionem nanciscantur, qui parvulis petentibus panem frangere, qui in sana doctrina exhortari, qui ignorantes docere, qui errantes instruere, qui contradicentes arguere, non possit. ⁸ Hæc præconum sacrorum ruditas, hæresum plurimarum ac disensionum, hæc offensionum & scandalorum, hæc superstitionum aliorumque infinitorum pene malorum autor ac parens est: hæc inscientia Parochos suis risui, Hereticis ludibrio, contenti omnibus exponit. fieri enim vix potest, quin, cujus vita ob ignerantiam contemnitur, ejus etiam prædicatio despiciatur. ⁹ Studeant igitur animarum Curatores scientiæ sanctorum, dent operam scientiæ illi, quæ defursum, quæ suadibilis, quæ modesta, quæ pudica est; ¹⁰ gerant in pectoris sui Rationali veritatem & iudicium, & necessariam tanto muneri cognitionem assiduo comparent lectionis & orationis labore: nec à Scho-

lis trivialibus ad Ecclesiarum suggestus, à scæmnis ad ambores, à primis secularium literarum rudimentis ad gravissimorum profundissimorumque Mysteriorum tractatum provolent, tum se apprime eruditos, tum magnifice concionatos rati, si phrasologiam putida rhapsodia concinnarint, aut ex genico quoquam scriptore historiam Ethnicam aut ex Poëta fabulam pro concione recensuerint. Erudimini, qui non terram, sed animas, sed conscientias judicatis. ¹¹ Apprehendite disciplinam. Quoniam vero, teste Apostolo, ¹² scientia ea, quæ amore Dei proximique destituta ac cassa est, inflat, idcirco scientiæ adjungenda est charitas quæ ædificat; ut nempe fidelis Pastor, summi Pastoris exemplo, ¹³ oves suas charitate prosequatur non scilicet, quærat quod perit, reducat quod abjectum est, consolidet quod infirmum est, sanet quod eorotum, alliget quod confractum est; recte consulat dubitantibus, solletur maestos, ægris medeat, sanos confirmet ac roboret, satagat gregis illius, qui non corruptilibus auro & argento, sed precioso sanguine Agni immaculati, in libertatem filiorum Dei assertus est; ¹⁴ illum infontem innocuumque, illum locum, sicut gregem tonsarum, summi Pastoris tribunali sistat, permississimumque sibi habeat, sanguinem omnium à sua iri manu requisitum.

Reliquum est, ut exponam, quo quemque pacto in semetipso disciplinam apprehendere conveniat, quod non tamen meo sensu, quam SS. Patrum Conciliorumque, & autorum gravissimorum, verbis & sententiis brevissime factum eo: si tamen ante, solemnem omni jure formulam, fuero protestatus, citra ullius injuriam, citra noxam, me dicturum de vitis, personis parsurum. Duplicem igitur, ab unoquoque Sacerdote ac Clerico, erga semetipsum, Disciplinam apprehendam censeo: Internam & Externam. Internam disciplinam apprehendit, qui animum suum continet à vitis, & à flagitiis cohibet, qui non abit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stat, cujus voluntas in lege Domini ¹⁵, qui cordis munditiam diligit, & conscientiæ amat puritatem; qui nihil, Deo exosum irvisumque, animo permittit suo, qui vocationis suæ sanctæ professionisque Ecclesiasticæ memoret, tanquam Angelus Domini exercituum, abstinet ab omni inquinamento Carnis & Spiritus ¹⁶; qui, si aliquando casu, vel naturæ fragilitate, aut titubet aut cadat, lapsus suum contritione serâ & vera Penitentia Confessioneque corrigit atque emendat. Hanc disciplinam severe inculcat Concilium Trident. ¹⁷ ut nemo, mortalis peccati sibi conscius, quantumvis contritus sibi videatur, ad Eucharistiam sumendam vel offerendam accedat, nisi prius animi sordes confessione Sacramentali eluerit, quo enim (exclamat Chrysostomus) ¹⁸ solari radio non oportet esse splendidiorem manum, Carnem hanc dividendam, os quod igni spirituali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubeat?

Sane

Sane veteris aliquis Instrumenti Sacerdos, si inexpectatus, si illoratus, si pollutus accederet, subita morte multabatur: ¹ legis novae Sacerdos, ad reverenda illa tremendaque Myſteria, pro salute vivorum mortuorumque offerenda, gravi crimine & turpi ſcelere contaminatus impune accedat? Miſeranda proſecto eſt ſacrilega illorum temeritas, qui ſpurciſſimis ac ſædiſſimis peccatis, publica fidelium offenſione, hebdomadas, menſes, annos totos immerſi, quotidie ſacris operantur, pollutoque corpore, & animo inquinato, divina illa Myſteria & ſumere & diſpenſare non perhorreſcunt: aut tum præclare ſuis ſe partibus ſunctos eſſe arbitrantur, ſi ædituo ad pedem Altaris generalem peccatorum Exhomologeſin deblatent, vel e vicinia, divini humaniq; imperitum juris Sacerdotem, eodem ſecum luto ſordidatum accerſant, qui mulus mulum ſcabat, qui inſolatum æthiopem non dealbat ſed denigret, non ſolvat ſed liget, ætioribus cenſurarum plagis ac nodis irretitum, ut fiat filius gehennæ duplo ² quam ante, & qui ſordidus erat, adhuc ſordelcat. ³ Apprehendite diſciplinam, &c. Lavamini, mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini, &c. ⁴ Sancti eſtote, quia Deus, cui ſervitis, ſanctus eſt. ⁵ Hæc de interna diſciplina. Externam autem apprehendit, qui, quicquid in familia, quicquid in veſtibus, quicquid in menſarum luxu redundat, abcidit & amputat. Incipiam à menſarum luxu. ⁶ Dedit olim ſaliaris Pontificum cœna proverbio nomen; nunc Clericorum Bacchanalia, nunc prandia ad invidiam opipara, calumniandi anſam Hæreticis juxta ac Catholicis præbent. ſcimus ſobriam, ſcimus frugalem eſſe debere Clericorum menſam, ut Conc. Antiochen. ſed Trident. ⁷ etiam atque etiam præcipit; ſcimus eſſe dotes pauperum, patrimonium Chriſti, opes Clericorum, ut Bernard. inculcat; ſcimus edere nos peccata populi, non irritamentum a luxuria; ſcimus, non vinolentos ſed ſobrios eſſe Sacerdotes oportere; ſcimus, hic frenum effreni gula eſſe injiciendum: interim ſuſpectos nos faciunt cotidianam prope convivium, vita mollis & delicata, continuata noctes & dies ſympoſia, in iſſque tympanum, tibia ac lyra: nec tamen hoc crimen multorum eſt paucorum profuſio, inſontes crudelitate infamat; alii, quibus domi perpotandi nec facultas eſt nec copia, tabernas frequentant, & ſcurriles ineunt cauponas, atque in gurguſtiis cum ruſticana fœce ac turba, inter ambulatarum conſortia, cum collectis è trivio balatronibus, de vacuandis poculis concertantes, Lapitharum more, depugnant. Apprehendite diſciplinam, &c. De veſtibus periculoſior eſſet tractatio, niſi, quid in habitu permiſſum, quid illicitum, Manticon. Conſtan. Vien. & Trident. ⁸ Concilium deſiniſſet. Deſtantur SS. Patres illos, qui non Clerici ſed ſponſi, non Sacerdotes ſed proci ſunt, qui comas calamiſtro in æthiopicum prope cincinnum intorquent, qui variegata & virgata diverſicolorum veſtium incuſa ſarturæque pavones referunt non Clericos aut Presbyteros, qui plicata in manticis, extenſa in peticis, ornamenta oſtendant. hic eſt niſor ille me-

ritricius, hiſtrionicus ille habitus, quem melliſſimus Bernardus gemens delugit; qui ſacris legibus & gravi panarum interminatione caſtigatus, juſtam reprehentionem meretur; de quo in Decretalibus ⁹ & in Concil. Tridentino. Sane non ornatu, ſed Clericalis habitus majeſtate, cultus modestia, moderato ac Religionis pleno amictu, Clericorum omnium veſtes circumſcripſit, concluditque: ¹⁰ ut honeſtatem illam probet geſtus, probet inceſſus, probet habitus, ne minus pallium oſtendat Philoſophum, quam tunica Canonicum aut Sacerdotem.

Poſtremum quod pertractandum eſt de diſciplina caput, eſt de familia Clericorum. Non omnes uno pede metior, ſed juxta gradus, generis, officiique diſparitatem, vel amplius indulgendum ſcio, vel minus novi permittendum. Non queror jam e quorum phaleras, canum millos, ſervorum examina, pompam ſeculare; queritur de iis Bernardus ſerm. ad Paſtores in Synodo: Permiſit ſibi multum in hoc genere Clericalis nobilitas, Principum ſuorum Præſulumque vel diſſimulatione excuſata vel munita exemplo. Enimvero, ſi alterutrum ferendum eſt, ut vel ſuperflua alatur familia vel inhoneſta, tolerabilis proſecto eſt, opes Eccleſiæ in dignam generoſa indole recreationem, quam in propudioſam voluptatem & meretricios amores impendi. Invenias enim nonnullos, qui ſtatus ſui immemores, obliſi jurisjurandi, & fœderis quod cum Deo de perpetua vite continentia pepigerunt, ſoveant domi ſuæ focarias, alant ſpurcas lupas, ac lenas, pudicitiaſque ſuæ expugnatrices alienæ, quas uxorum & conjugum non tantum loco habeant ſed nomine etiam dignentur: alii vaga diſſoluti laſcivia, tanquam equi emiſſarii, ¹¹ ad incontinentiſſimum quodque ſortium aut adulteram adhinniunt, trahuntque ingentes liberorum ſpurriorum greges. hæc in propatulo ſunt; quæ vero in occulto fiunt ab iſtis, turpe eſt & dicere ¹². O lamentabilem Eccleſiæ ſortem! ô miſeram conditionem ſponſæ Chriſti, quæ, talibus credita paranymphis, tam probroſa impudicitia inceſtatur! Apprehendite diſciplinam, &c. Filii Hei, Sacerdotes Dei, conſueſcunt cum mulieribus; ne coniveat indulgens Pater, fracta aliàs cervicæ pœnas luiturus. ¹³ Perſtringit id genus hominum, quos in auditu in puriore Eccleſiâ, nunc paſſim pervulgato nomine, Concubinarios vocat, integro volumine Pindarus, ¹⁴ & alii, qui allatis infelicibus & omninoſis exitibus, conantur à facinore deterere, & infauſtam occidunt catastrophen pudendæ tragediam; vix tamen paucis perſuadent, ut perſonam ponant; an interim aures illis non tinniant, ſi contorta in ſe ſanctorum Dei vivorum fulmina, non bruta ſed bimuga, audiant? clamat Propheta Oſeas: ¹⁵ Quia ſpiritus fornicationis in medio Sacerdotum, quia genuerunt filios alienos; erunt in iniquitate ſua, devorabit eos enſis, erunt in deſolationem, effundam ſuper eos, quaſi aquam, indignationem meam, &c. Clamat S. Bernard. ¹⁶ Fornicatores audent agni immaculati ſacras contingere carnes, & intingere in ſangu-

Decr. tit. I.

Triad. de Reform. ſeſſ. 22. c. 1. Langgeu. lib. 2. c. 2. 3. 4.

Jerem. 5. v. 8.

Eph. 5. v. 12.

I Reg. 2. v. 22.

Spec. Concup. Rebuff. de Concor. Gall.

Cap. 5.

De gradibus humilitatis.

Lev. 22. v. 9.

Matt. 23. v. 15.

Apoc. 22. v. 11.

1. I. v. 6.

Levit. 19. v. 2.

Langgeu. crucius lib. 3. c. 9. & 10.

ſeſſ. 24. c. 1. ex cauſa 12. q. 2.

ſeſſ. 14. c. 6.

sanguine Salvatoris manus nefarias, quibus paullo ante carnes meretricis atrectaverant, &c. Clamat Trident. ¹ indignissimum esse, Clericos in impudicitie sordibus, immundoque concubitu, communi omnium fidelium offensione, summoque Clericalis militie dedecore versari; jubet severis in illos pœnis animadvertere, privare fructibus & proventibus, ferre suspensione & excommunicatione, carcere, inhabilitate, aliisque supplicis petulantem procaciam cohibere, & tamen, &c. Ite ite in vindicias, ite in ultionem, Præsules Ecclesiarum, Dei cum potestate Ministri; ² sat jam ignominiosa illa labe nomine Ecclesiastico, & dignitati sancti status, cum dedecore sempiterno iniusta, adversariorum in nos stilos dentesque exacuit; sat exercuit libidinem calumniandi effrenatam, satis magnam Ecclesia stragem dedit, crebra turpionum herum ab Ecclesia defectio, in Ecclesiam data offensio: sat hactenus Superiores commixerunt; dissimul. re porro per leges per conscientiam non licet. Apprehendite disciplinam.

Atque hæc sunt, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertinent, quæ indigent reformatione; in quibus si quidpiam delictum erratumve sit, apprehendenda est disciplina, incipiendum à timore Domini, & parturiendus est spiritus salutis, conciliandus per seriam penitentiam errorum, & detestationem criminum, Deus; mos gerendus Reverendissimo atque Illustrissimo Episcopo & Principi nostro; audiendi sunt morum nostrorum vitæque inspectores; restituenda in integrum status Ecclesiastici dignitas; amputandus luxus omnis & effusa in libertatem protervia, vel formidine pœnæ vel virtutis amore coercenda, ut vere simus lux mundi, sal terræ, ³ decus Ecclesiæ, ornamentum Religionis. Suscinuit hactenus culpas nostras, magna patientia, magno miraculo, Deus, & protensam in vindictam ac verbera manum suspendit; sed verendum omnino est, ut tarditatem pœnæ, supplicii gravitate compenset. ⁴ Miserationi sumus amicus; probro, hostibus; immortalibus ingrati, mortalibus graves. Insurgebant in nos non ita pridem undique seditiones ac bella, impendebat cervicibus nostris barbaricus ensis, extremam nobis perniciem sectarii machinabantur; jam spe devorant possessiones nostras, jam bona, jam capita subbasant, jam ferro ignique in fana, in templa, in adyta, deserviebant; jam fidas suas jugulis nostris intendant, jam ebulliente in internecionem nostram sanguine, dextras suas cruore nostro imbuere gestiebant, & ni divinus ille custos, qui nec dormitat nec dormit, pro nobis excubisset, submisso nobis vindice & assertore, omnia jam flamma tulerant inimicus & hauserat ensis. Corrigendi mores, emendanda vita, eluenda peccata, & vestis delinquentie maculis obsoletata, stertibus expurganda est, commune incendium, peccatorum nostrorum fomite excitatum, penitentiae lachrymis, quasi inundatione quadam, sopiendum est & restinguendum; castis precibus propitiandum est numen, irati Dei vulnui obijciendus est unigenitus ejus Filius, in Crucem pro nobis

actus, Caro illius innocentissima, clavis trajectory, vulneribus sauciata, & suo perspersa Sanguine, in sacrificio incruento offerenda, ut eo spectaculo, quasi salutaris iridis conspectu, mitigatus Pater, temporariam a nobis profliget pœnam, & ultionem avertat sempiternam. Dixi.

Absoluta Concione, primus Promotorum, iterum Synodum his conceptis verbis est allocutus:

Illustrissimus & Reverendissimus Princeps ac Dominus, D. Franciscus Guilielmus, Episcopus Osnabrugensis, quantum hujus Diœcesis Osnabrugensis & ejusdem Ordinum ac personarum conditio & qualitas, horumque temporum in quibus versamur difficultas, ferre potuit, nova Statuta Synodalia, sacris Canonibus & Concilio Tridentino conformia, confici & conscribi curavit; quorum lectio nunc publicè ex pulpito alta & intelligibili voce fiet. Quare ex mandato Illustrissimæ Suae Celsitudinis vos omnes hic præsentés in Domino adhortor, ut diligenter auscultetis, & si quid ulterius pro communi bono & Ecclesiasticæ disciplinæ ac libertatis conservatione proponendum esse existimetis, id cum debita moderatione ac reverentia in medium proferatis, ut communi studio omnia ad optimum Ecclesiæ statum dirigantur, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei.

Hoc dicto, Reverendus D. Conradus Bueren, Cathedralis Ecclesiæ Curatus, Reverendissimum & Illustrissimum Episcopum accessit, & flexis genibus, novis Statutis Synodalibus ab Illustrissima Sua Celsitudine receptis, pulpitem ascendens, lectionem novorum Statutorum aggressus est.

Finito primo capite Statutorum, statim ac professionem Fidei, ex decreto Concilii Tridentini conceptam, tanquam veritatis regulam ac fundamentum pietatis, sanctarumque actionum felix initium, prædictus D. Bueren exorsus fuit; omnes simul ad Illustrissimæ Suae Celsitudinis exemplum, detectis capitibus, manibus junctis stantes, exceptam lectionem, devoto sunt affectu profecuti; ad illa vero verba in fine, Sic me Deus adjuvet, &c. omnes & singuli in genua prociderunt, excepta Illustrissima Sua Celsitudine. finita professione Fidei, & præstito Iuramento, omnes iterum surrexerunt; quos stantes Illustrissima Sua Celsitudo

¹ Sess. 25.
de Ref. c.
14.

² Lange-
crucius
lib. 6. c.
25.

³ Matt.
5. cap.

⁴ S. Hiero-
nym.

situdo magnò affectu, & publica contestatione, est effata, in fine subjungens: qui aliter fenserit, anathema sit; qui aliter docuerit, anathema sit. Hæc est sola & vera Fides Catholica, extra quam nulla salus. Hanc solam omni diligentia docuimus. Hanc solam totis viribus defendemus. Hanc ad ultimum usque spiritum servabimus PP. Quod omnes ad singula, acclamatione fausta, & communi indice voluntatis paratæ, per verbum Placet confirmaverunt. Omnibus postea confidentibus, per ordinem, lectio Statutorum Synodaliū ad horam duodecimam producta fuit.

Audito pulsu ad salutandam Virginem Deiparam, admonente Illustrissima Sua Celsitudine, salutatione Angelica peracta, per Vicarium suum in Spiritualibus, Sessionem hanc finiendam, & hora secunda post prandium, secundam incipiendam intimavit; decernens, ne quis sine licentia ejusdem Illustrissimæ Suæ Celsitudinis, vel discederet ex urbe, vel ad Synodi Sessionem alteram non compareret, sub poena excommunicationis. Et sic Illustrissima Sua Celsitudo, data prius per Reverendissimum Episcopum Cardicensem benedictione solemnī, ex loco recessit, Prælatos & deputatos secum ad prandium deducens, reliquis omnibus ad sua dimissis.

Hora prima, iterum datum fuit signum majori campana in Ecclesia Cathedrali per horam. Instante hora secunda, Illustrissima Sua Celsitudo in sua Cappa Episcopali ad Ecclesiam reversa, & totus Clerus, iterum congregatus, comparuit in Choro; ubi per Reverendissimum Episcopum Cardicensem, in Pontificalibus ante Altare constitutum, incepta fuit Antiphona *Propitius esto*, ut in Pontificali Romano. finito Evangelio, & subjunctis orationibus, iterum cantatus fuit Hymnus *Veni creator* &c. & cum processione, ut mane, reversi sunt omnes ad locum Synodalem; ubi Reverendissimus Episcopus Cardicensis subjunxit orationem de Spiritu sancto.

His peractis, omnes iterum suo ordine confederunt, & Curatus Cathedralis D. Conradus Bueren lectionem Statutorum & continuationem ex suggestu resumpsit.

Ad Caput 17, partis 2, ubi perventum, Examinatores Ordinandorum in specie deputati sunt ab Illustrissima Sua Celsitudine & promulgati:

Admodum Reverendus & prænobilis Dominus Sixtus à Liauckema, Præpositus Cathedralis Ecclesiæ Osnabrugensis.

Admodum Reverendus & Prænobilis Do-

minus Theodorus Morrien, Decanus Cathedralis Ecclesiæ Osnabrugensis.

Reverendus Dominus Albertus Luccenius, Protonotarius Apostolicus, & Vicarius in Spiritualibus Generalis.

Reverendus Pater Nicolaus Altenhaufs, Prior Prædicatorum.

Reverendus Pater Theodorus Reinfelt, Guardianus Franciscanorum de Observantia.

Reverendus Pater Ioannes Altingh, Rector Collegii Societatis Iesu.

Reverendus Pater Guilielmus Aschendorff Societatis IESU, in Cathedrali Ecclesiastes.

Reverendus Pater Casparus Münsterus Ordinis Carmelitarum, SS. Theologiæ Doctor, & Pastor Parochialis Ecclesiæ B. Mariæ Virginis designatus.

Reverendus D. Conradus Bueren, Plebanus in Cathedrali Ecclesia.

Reverendus Dominus Ewaldus Marchius, SS. Theologiæ Licentiatus.

Hi omnes & singuli ordine accesserunt ad Sedem Illustrissimi Episcopi, & osculata dextra Suæ Celsitudinis, præstiterunt juramentum requisitum.

Ad Caput 18. Iudices delegati causarum Apostolicarum, similiter nominati sunt:

Admodum Reverendi & Prænobiles D. D. Præpositus & Decanus Cathedralis Ecclesiæ, supra positi.

Item Reverendus D. Iodocus Hoxer I. V. L. & Illustrissimæ Suæ Celsitudinis Officialis.

Item Reverendus D. David Fabricius, Decanus Collegiæ Ecclesiæ sancti Ioannis.

Item Reverendus D. Iodocus Vphaufs, I. V. Doctor, Canonicus & Cantor dictæ Ecclesiæ Collegiæ sancti Ioannis.

Qui omnes & singuli, osculati dextram Illustrissimæ Suæ Celsitudinis, præstiterunt fidelitatis Juramentum.

Similiter etiam observatum est ad Caput 19. in Censore librorum; qui declaratus fuit Reverend. Pater Casparus Münsterus, Ordinis Carmelitarum, SS. Theologiæ Doctor, & Pastor ad B. Virginem designatus, tunc absens in negotiis Illustrissimæ Suæ Celsitudinis.

Post quæ Lector Statutorum perrexit, & ad Caput 20. de Pœnitentiario, commissum Officium proclamavit Reverend. P. F. Theodoro Reinfelt, Guardiano PP. de Observantia & Theologo; qui similiter, ut supra, præstitit obedientiam, & juramentum.

Lectio Statutorum Synodaliū integrè finita, D. Vicarius in Spiritualibus, jussu Illustrissimæ Suæ Celsitudinis in medium procedens, compellavit omnes & singulos: num cuiquam placeret aliquid amplius proponere, quod ad hujus Synodi discussio-

cussionem decisionemque spectare possent.

Omnibus vero tacentibus, post aliquod intervallum, idem D. Vicarius, subsequentem Protestationem, contra absentes & contumaces, coram toto Synodali consensu, his verbis interposuit, versus Actuarium hujus Synodi deputatum D. Iodocum Vphaus I. V. D. & Canonicum ac Cantorem sancti Joannis Osnabrugensis:

Merito Illustrissimus & Reverendissimus Princeps & Episcopus Osnabrugensis, Dominus noster clementissimus, molestè ferre potuit quorundam, qui in Synodo Osnabrugensi, de jure vel consuetudine, interessè tenentur ac legitime vocati sunt, absentiam ac contumaciam: quod propter horum temporum injuriam, in nonnullis depravatis in religione opinionibus, ac detractioni obedientiæ Episcopalis, ac inde natæ contumaciæ, in aliquibus etiam, aliis respectibus & considerationibus deputandum est. Ne vero per hujusmodi inobedientiam & contuma-

ciam, aut alias per quemcumque respectum alium, de Episcopali autoritate ac Dicecesana Jurisdictione aliquid detrahi, aut aliis inde libertatis aut exemptionis alicujus prætextus, nunc aut posthac accedere posse videatur; nomine ac vice Illustrissimæ & Reverendissimæ Celsitudinis Sux, coram toto Synodali consensu, & nominatim coram te Actuario seu Notario, ad ejusdem Synodi Acta scribenda deputato, solemniter protestamur, absentiam non comparentium Dicecesanæ Synodi jam celebratæ & in posterum celebrandæ, aliisque competentibus Juribus Episcopalibus, in nullo præjudicare debere. Ut vero certa horum notitia nunc & futuris temporibus habeatur, petimus, hanc declarationem & protestationem, ad Acta hujus Synodi conscribi ac referri.

Post hanc protestationem Illustrissima Sua Celsitudo Vicario suo in Spiritualibus, Synodum finiendam, & Decretum sequentis tenoris ex pulpito publice legendum, injunxit.

C H R I -